

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (asedirektiivin muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (asedirektiivin muuttaminen) (U 21/2015 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 16/2016 vp — U 21/2015 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija, poliisiosasto Johanna Puiro, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Kalle Kekomäki, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Seppo Sivula, sisäministeriö
- ylitarkastaja Tarja Ranta, Poliisihallitus

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnot HaVL 12/2016 vp ja HaVL 24/2015 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 18. marraskuuta 2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ampuma-aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin (91/477/ETY) muuttamisesta (COM(2015) 750). Jatkokirjeessä on kysymys puheenjohtajavaltion viimeisimmästä, 31.5.2016 päivätystä neuvotteluasiakirjasta. Jatkokirjeessä selostetaan ase-direktiiviä koskevissa neuvotteluissa saavutettua neuvottelutulosta ja verrataan sitä Suomen ta-voitteisiin.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2016 vp

Asiakirjaan on sisällytetty aikaisempaan nähden eräitä uusia asioita. Näitä ovat mahdollisuus myöntää urheiluammuntaa varten henkilölle lupa hankkia ja pitää hallussa A7-luokan aseita ja A9-luokan latauslaitteita sekä siirtymäsäännöksen tyyppinen säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat tietyin edellytyksin uudistaa B-luokan aseille antamansa luvan myös niiden aseiden osalta, jotka on direktiivimuutoksen myötä siirretty A-luokkaan.

Valtioneuvoston kanta

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan esittämän neuvottelutuloksen alla esitetysti. Kyseessä on tii-viiden neuvottelujen tulos, jossa jäsenvaltioiden joiltain osin varsin eriävätkin näkemykset on saatu sovitettua yhteen. Neuvottelutulos poikkeaa useassa kohtaa komission alkuperäisestä ehdotuksesta Suomen näkemyksen mukaan parempaan suuntaan.

Suomen tavoitteet on huomioitu neuvottelutuloksessa hyvin. Valtioneuvoston ja eduskunnan kannan mukaisesti Suomi on pitänyt neuvotteluissa tärkeimpänä prioriteettina Suomen kansallisia erityispiirteitä, jotka koskevat vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja reserviläistoiminnan merkitystä osana kansallista maanpuolustusratkaisua. Lisäksi Suomi on pystynyt neuvotteluissa suuntaamaan lopputulosta sellaiseksi, että se mahdollisimman vähän vaikuttaa metsästyksen, urheiluammunnan ja asekeräilyn toimintaedellytyksiin.

Aseluvan saamisen ikärajaa ei ole muutettu, vaikka jotkin jäsenvaltiot halusivat vähimmäisikärajaksi 18 vuotta ja tietyissä asetyypeissä 20 vuotta. Lääkärintarkastukset aseluvan edellytyksenä ovat puheenjohtajan ehdotuksessa yhtä jäljempänä mainittua poikkeusta lukuun ottamatta jätetty jäsenvaltioiden harkintaan, vaikka komission alkuperäisessä ehdotuksessa lääkärintarkastukset olivat pakollisia kaikkien aselupien kohdalla.

Aseiden luokittelussa kiellettyihin aseisiin on edistytty Suomen tavoitteiden mukaisesti, eikä A-luokkaan sijoitettavilla aseilla vaikutettaisi merkittävästi aseharrastukseen Suomessa. Näin ollen myös tarve ottaa haltuun kielletyiksi tulevia A-luokan aseita Suomessa ei muodostuisi lukumäärällisesti huomattavaksi.

Lisäksi myös A-luokan aseisiin voisi saada erityistapauksissa luvan seuraavissa tarkoituksissa: kansalliseen puolustukseen liittyvät tarkoitukset sekä koulutukselliset, kulttuuriset, tutkimukselliset ja historialliset tarkoitukset. Nämä erityistilanteet kattaisivat reserviläiset. Lisäksi neuvotteluasiakirjan mukaan myös keräilijät ja museot voisivat saada luvan erityistapauksissa A-luokan aseisiin. Komission ehdotuksessa poikkeusluvat eivät olleet mahdollisia lainkaan. Lisäksi neuvottelutuloksen mukaan ne henkilöt, joilla on lupa sellaiseen B-luokan aseeseen, joka direktiivin muutoksella siirtyy A-luokkaan, saavat uudistaa lupansa näihin aseisiin, joihin heillä on ollut aseiden hallussapitolupa.

Aseiden luokittelu ja mahdollisuus myöntää A-luokan aseisiin hankinta- ja hallussapitolupa muodostavat kokonaisuuden, jota voidaan pitää kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisena.

Komissio oli myös kieltämässä etäkauppaa yksityishenkilöiltä. Nyt neuvotteluasiakirjan mukaan etäkauppa olisi mahdollista, mutta se edellyttää, että aseiden ostajan henkilöllisyys ja hankintalupa

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2016 vp

voitaisiin tarkastaa joko auktorisoidun asekauppiaan tai välittäjän taikka viranomaisen toimesta joko ennen aseiden toimitusta tai viimeistään toimituksen yhteydessä.

Komission ehdotuksen mukaan kaikista luvista olisi tullut määräaikaista ja määräaika olisi ollut viisi vuotta. Suomessa valtioneuvosto ja eduskunta katsoivat lupien määräaikaisuuden aiheuttavan liiallista hallinnollista taakkaa. Neuvottelutuloksessa tämä säännös on olennaisesti lieventynyt, eikä viiden vuoden määräaika aseluvulle ole enää säännöksessä. Neuvotteluasiakirjan mukaan aseluvia tulee kuitenkin tarkastella säännöllisesti, vähintään viiden vuoden välein. Aseluvat voidaan uudistaa tai pidentää, jos aseluvan saamiset ehdot edelleen täyttyvät. Säännöksen tarkempi toteutus jää kansallisen lainsäädännön varaan. Tältä osin kansallisessa lainsäädännössä tulee pyrkiä sellaiseen lopputulokseen, joka mahdollisimman vähän aiheuttaa hallinnollista taakkaa viranomaisille ja aseluvan haltijoille. Kansallisessa menettelyssä voitaisiin esimerkiksi pyrkiä hyödyntämään asetietojärjestelmän vuoden 2018 järjestelmämuutostusta sekä aselupien sähköistä asiointia.

Neuvotteluasiakirjassa kokonaan uutena asiakohtana on säännös siitä, että jäsenvaltioiden tulee peruuttaa henkilön aseiden hallussapitolupa A- tai B-luokan aseeseen, jos häneltä löydetään laittomasti hallussa oleva A9-luokan latauslaite. Säännöksellä pyritään toteuttamaan direktiivin mukaisia tavoitteita taata kansalaisten turvallisuus.

Neuvotteluasiakirjassa toisena kokonaan uutena asiakohtana on säännös aseluvan myöntämisestä henkilölle A7-luokan aseisiin ja A9-luokan latauslaitteisiin urheiluammuntaa varten. Suomi pitää hyvänä, että näiden lupien myöntäminen tapahtuu tarkkojen edellytysten vallitessa. Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena puheenjohtajan ehdotusta, jonka mukaan urheiluammuntaa (asetyypeillä A7 ja A9) varten myönnettävän aseluvan edellytyksenä olisi sekä lääketieteellinen että psykologinen arvio hakijan luotettavuudesta ja vaarallisuudesta. Ehdotus ei myöskään vastaa OSA-neuvostossa sovittua kantaa, jonka mukaan lääkärintarkastukset tulisi jättää jäsenvaltioiden harkintaan. Lääketieteellinen ja psykologinen arvio tulisi Suomen näkemyksen mukaan esittää vaihtoehtoisina arviointitapoina. Säännöksessä ei tulisi viitata henkilön luotettavuuteen, jota erityisesti lääkärintarkastuksella ei voida todeta. Suomi voi kuitenkin hyväksyä, että em. asetyyppien osalta edellytettäisiin hakijan lääketieteellistä ja psykologista arviointia, mikäli niiden tarkoituksena ei ole arvioida henkilön luotettavuutta. Arvioinnin soveltamisalaa ei myöskään tule kuitenkaan laajentaa mainittujen asetyyppien muihin käyttötarkoituksiin, ja arvioinnin kansalliseen täytäntöönpanoon tulisi jäädä riittävä liikkumavara.

Valtioneuvoston kanta sisältää lisäksi vaateliaisuusmääräyksen alaisen kohdan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio antoi marraskuussa 2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (COM(2015) 750). Hallintovaliokunta on antanut ehdotuksesta lausunnot HaVL 12/2016 vp ja HaVL 24/2015 vp. Valiokunta on lisäksi käsitellyt asedirektiivin uudistamista ennakkollisesti E-kirjeen E 60/2015 vp pohjalta ja antanut siitä lausunnon HaVL 15/2015 vp.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2016 vp

Asedirektiivin valmistelussa on päästy merkittävästi eteenpäin alkuperäisistä ennakkokaavailuista ja komission ehdotuksesta. Neuvotteluissa on yhteensovitettu jäsenvaltioiden hyvinkin erilaisia näkemyksiä, ja puheenjohtajan asiakirja on neuvottelujen tuloksena syntynyt kompromissi. Asiassa on tarkoitus muodostaa neuvoston yhteinen näkemys oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 10.6.2016. Saadun tiedon mukaan Euroopan parlamentin on tarkoitus äänestää lausunnostaan heinäkuussa 2016. Instituutioiden väliset ns. trilogineuvottelut aloitetaan virallisesti syksyllä.

Hallintovaliokunta katsoo, että Suomen edistämät tavoitteet on otettu varsin hyvin huomioon puheenjohtajan esittämässä neuvottelutuloksessa. Suomen tärkein prioriteetti neuvotteluissa on ollut vapaaehtoista maanpuolustusta ja reserviläistoimintaa koskevien kansallisten erityispiirteiden huomioon ottaminen. Neuvottelutuloksen mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää maanpuolustustarkoitusta varten erityistapauksissa lupia myös kiellettyihin eli A-luokan aseisiin. Säännös erityistilanteista kattaa myös Suomen esiintuomat asekeräilyyn ja museoihin liittyneet huolenaiheet.

Toisena tavoitteena Suomella on ollut se, että asedirektiivillä ei olisi kohtuuttomia vaikutuksia metsästyksen, urheiluammunnan ja asekeräilyn toimintaedellytyksiin. Hallintovaliokunta katsoo, että aseiden luokittelu ja mahdollisuus myöntää A-luokan aseisiin hankinta- ja hallussapitolupa muodostavat kokonaisuuden, jota voidaan pitää kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisena. Selvityksen mukaan tarpeen ottaa haltuun kielletyiksi tulevia A-luokan aseita Suomessa ei arvioida muodostuvan lukumäärällisesti huomattavaksi.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että luokkaan A7 on sijoitettu sellaiset keskisytytteiset puoliautomaattiaseiden kokoonpanot eli aseiden ja latauslaitteen yhdistelmät, joilla voidaan ampua huomattava määrä ammuksia ilman uudelleenlatausta (lyhyiden aseiden osalta yli 21 laukausta ja pitkien aseiden osalta yli 11 laukausta). Lisäksi kiellettäisiin latauslaitteet, jotka voidaan liittää keskisytytteisiin puoliautomaattiaseisiin tai lippaallisiin kertatuliaseisiin, jos latauslaitteeseen mahtuu lyhyiden aseiden osalta yli 20 ammusta ja pitkien aseiden osalta yli 10 ammusta (A9). Määritelmässä käytetään termiä latauslaite. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan latauslaitteella viitataan tässä yhteydessä lähinnä lippaisiin ja vyösyötteisiin latauslaitteisiin (magazines and feeding belts). Valiokunta katsoo, että tältä osin tulee viimeistään trilogineuvottelujen yhteydessä pyrkiä saamaan selvennystä, jotta säännöksen täytäntöönpanon yhteydessä vältytään mahdollisilta tulkintaepäselvyyksiltä.

Neuvottelutulokseen sisältyy myös säännös siitä, että viranomaisen tulisi peruuttaa henkilön aseiden hallussapitolupa A- tai B-luokan aseeseen, jos häneltä löydetään laittomasti hallussa oleva A9-luokan latauslaite. Valiokunta toteaa, että tällaiset latauslaitteet eivät tällä hetkellä ole luvan- tai ilmoituksenvaraisia aseiden osia, minkä vuoksi poliisilla ei ole näistä laitteista tietoa. Tämän vuoksi aktiivisten viranomaistoimien käynnistämistä esineiden haltuun ottamiseksi ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, vaan pikemminkin tiedottaa asiasta alan sidosryhmien kautta ja julkisin tiedottein. Muutoinkin asedirektiivin sisällöstä ja voimaantulosta tulee tiedottaa riittävästi.

Muiden hallintovaliokunnan erityisesti esiin nostamien kysymysten osalta voidaan todeta muun muassa, että ikäraajat ampuma-aseluille säilyvät ennallaan. Lääkärintarkastukset aseluvan edellytyksenä ovat yhtä poikkeustilannetta lukuun ottamatta jäämässä jäsenvaltioiden harkintaan. Lisäksi etäkauppa olisi jatkossakin mahdollista myös yksityishenkilöille edellyttäen, että aseiden ostajan henkilöllisyys ja hankintalupa voidaan tarkastaa joko auktorisoidun asekauppiaan tai välit-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2016 vp

täjän taikka viranomaisen toimesta joko ennen aseiden toimitusta tai viimeistään toimituksen yhteydessä.

Selvityksen mukaan neuvottelujen kuluessa on käyty keskustelua lupien määräaikaaisuudesta. Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan kaikista luvista olisi tullut määräaikaista ja määräaika olisi ollut viisi vuotta. Hallintovaliokunta on asian aiemmissä käsittelyvaiheissa todennut, että vaatimus kaikkien aselupien määräaikaaisuudesta aiheuttaisi lupaviranomaisille ja aseiden omistajille kohtuutonta hallinnollista ja taloudellista taakkaa eikä se välttämättä tuottaisi lisäarvoa aseturvallisudelle. Puheenjohtajan neuvotteluasiakirjassa säännös on olennaisesti lieventynyt, eikä viiden vuoden määräaika aseluvulle ole enää säännöksessä. Neuvotteluasiakirjan mukaan aselupia tulee kuitenkin tarkastella säännöllisesti, vähintään viiden vuoden välein. Aseluvat voidaan uudistaa tai pidentää, jos aseluvan saamiset ehdot edelleen täyttyvät. Säännöksen tarkempi toteutus jää kansallisen lainsäädännön varaan.

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan ehdotettua määräajoin tehtävää valvontaa voidaan pitää aseturvallisuuden näkökulmasta hyväksyttävänä. Poliisi valvoo luvanhaltijoiden soveltuvuutta aktiivisesti pääasiassa poliisiasiain tietojärjestelmän avulla sekä suoralla tietojen vaihdolla lupahallinnon ja muun operatiivisen toiminnan välillä. Valiokunta tähdentää, että kansallisessa lainsäädännössä tulee pyrkiä sellaiseen lopputulokseen, joka mahdollisimman vähän aiheuttaa hallinnollista taakkaa viranomaisille ja aseluvan haltijoille. Käynnissä olevan asetietojärjestelmän uudistamistyön yhteydessä on valiokunnan käsityksen mukaan mahdollista luoda toimivat tekniset ratkaisut, joiden avulla voidaan toteuttaa määrävälein tapahtuva massaseulonta hallinnollista taakkaa lisäämättä.

Neuvottelutulokseen on aivan viime vaiheessa sisällytetty säännös aseluvan myöntämisestä tarkoin määritellyin edellytyksin henkilölle A7-luokan aseisiin ja A9-luokan latauslaitteisiin urheiluammuntaa varten. Näitä lupia tarkasteltaisiin säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein. Valiokunta pitää sinänsä asianmukaisena, että näiden lupien myöntäminen tapahtuu tarkkojen edellytysten vallitessa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin valtioneuvoston tavoin huomiota siihen, että luvan myöntämisen edellytyksenä olisi muun muassa lääketieteellinen ja psykologinen arvio hakijan luotettavuudesta ja vaarallisuudesta. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemyksiin luvan myöntämisessä vaadittavista edellytyksistä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 3.6.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Pirkko Mattila ps

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2016 vp

varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Antti Häkkänen kok
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne